

אחת לאחר השניה, ולכך מונה אותן כדי לצרפו זו לזו, בזה אחר זה (מרן ר"ז הלוי פסולי המוקדשין ז, יד, וכאן דף כ).

איכא בינייהו דלא מנה ולא טעה, כלומר, אם מנה את ההזאות התחננות ולא מנה יחד עמן את ההזאה העליונה, לדעת רבי אלעזר שאינו אלא תקנה כדי שלא יטעה, יצא, ולדעת רבי יוחנן שנלמד מהכתוב, לא יצא, אכן לדעת כולם, אם לא מנה כלל את ההזאות למטה בשעה שהיזה אותן [שלמדנו בתורת כהנים (ראה ביארנו לעיל) שצריך למנותן], או את ההזאה של מעלה בשעה שהיזה אותה [שמבואר בגמ' למעלה שהוקשה להזאות של מטה, ומה שם צריכים מנין אף כאן צריך מנין], לא יצא (ע"פ שיח יצחק ור"ש, וראה גבורת ארי שהביא את הלמוד באופן אחר, וראה מאירי שכתב שלהלכה אפילו אם לא מנה כלל יצא). ויש שכתב, שלדעת רבי יוחנן מנין ההזאות בפני מעבב, כיון שהוא חלק מחלקי העבודה האמורים בפרשה שעליהם אמרה תורה 'חוקה' שכל אחד מהם מעבב, אבל לדעת רבי אלעזר אף אם לא מנה ההזאות בפני כלל, יצא, שאין המנין בפני חלק מהעבודה כמו שהוא לדעת רבי יוחנן שנאמר שהוא בכלל 'חוקה' המעבבת, אמנם עצם הדין שיהיו שבע הזאות כסדרן, הוא בודאי חלק מהעבודה והוא מעבב, שהוא בכלל 'חוקה' האמור בפרשה, ועל כן גם לדעתו אם טעה ומנה בפני 'שבע' בשעת ההזאה השישית, לא יצא, שבזה שנתן מנין 'שבע' להזאה השישית, הרי הוא כמי שהיפך את סדר ההזאות ולא עשה אותן כסדרן (מרן ר"ז הלוי פסולי המוקדשין ז, יד, וכאן דף כ).

תנן התם, ברייתא היא [בתוספתא שקלים (ג, ב)] ואינה משנה בשום מקום, ומצאנו לפעמים שגם על ברייתא נקטו לשון 'תנן' (שיח יצחק, ע"פ תוס' חולין פז, ב ד"ה תנן, וראה בירושלמי שקלים טו, ב שהביא ברייתא זו בלשון 'תניא').

לא היו שופרות לקיני חוקה, מי שחייב בקרבן עופות, לא היו בשבילו קופות שבייבי לתוכן מעות ויקנו בהן הכהנים את הקרבן, אלא היה צריך להביא את העופות בעצמו, מפני התערבות, וכפי שיבואר בגמ' להלן (רש"י ומאירי להלן ע"ב). ולצורך קרבן חובה הבא מהבהמה, לא הוצרך לומר שלא היה שופר, שפשוט שהוא כך [וגם חכמים החולקים לענין קרבן עוף, מודים בזה], כיון שקרבן בהמה טעון סמיכה, ולכן עליו להביא את הבהמה בעצמה ולסמוך עליה, שאין סמיכה אלא בבבלים (תוס' ישנים, מאירי שם), או שכיון שאסור לגדל בהמה דקה בארץ ישראל [כמבואר במשנה בב"ק (עט, ב)], לא היו מצויות מספיק בהמות אצל הסוחרים שיוכלו הכהנים להשיג בהמות לכל החייבים, ולכן הם בעצמם היו צריכים להביא. וכמו כן לא תיקנו שופר למנחה, משום שמצוי להם לקנות כל שעה אצל הממונה על הסלתות, ולא תיקנו שופר אלא לדבר שאינו מצוי כל כך לקנותו בירושלים (מאירי שם).

שופרות - קופות גדולות ועקומות כצורת שופר, רחבות מלמטה לקבל בהן המעות, וצרות מלמעלה שלא יוכלו הרמאים להכניס את ידם לפנים כאילו רוצים לתרום, ויגנבו מתוכן את המעות (מאירי, ע"פ ירושלמי שקלים יח, א).

מפני תערוכת חוקה בנדבה - שמעות שופר הנדבה כולן מעות לעולה, ומעות שופר החובה מחצה לחטאת ומחצה לעולה, ויש לחשוש שמא יתחלף שופר החובה בשופר הנדבה, ויבוא להקריב ממעות החובה רק עולות, וממעות הנדבה יקריב גם חטאת, ויפסלו הקרבנות (רש"י). ויש שביאר, שהחשש הוא שמא המביאים יכניסו את מעותיהם לשופר שאינו ראוי להם, אבל על הכהנים אין לחשוש שמא יחליפו את השופרות, שכנהנים זריזים הם (רש"י).

כמגנדיא - כשליח בית דין המלקה ברצועה, שמתחיל מהכתפיים ויורד ומצליף לכיוון מטה, כך גם בהזאות מתחיל להזות לכיוון מעלה ומשם ממשיך להזות כלפי מטה, זו למטה מזו (רש"י כאן ולעיל טו, א). ויש שפירש, שמכוון את ידו בשעת ההזאה כמו המלקה, שבעת שמלקה אותו מלפניו מכוון אצבעותיו כלפי מעלה, וכשמלקה אותו מאחוריו מכוון את אצבעותיו כלפי מטה [ולדעה זו כל המלקות היו באותו מקום, שלישי לפניו ושני שלישי לאחוריו], וכך גם המזה בעת שמכוון להזות למעלה, מכוון ידו ואצבעותיו כלפי מטה ומזה כלפי מעלה, וכשמכוון להזות למטה, מכוון ידו ואצבעותיו כלפי מעלה ומזה כלפי מטה, וכל ההזאות במקום אחד (תוס' ישנים וריט"ב לעיל שם).

קדמה זה בנה אב כל מקום שנאמר פני אינו אלא קדים, ולומדים מכך שרק הנכנס לקודש הקדשים דרך פתח שבמזרח, חייב, שעובר על הכתוב (ויקרא טז, ב) 'ואל יבא בכל עת אל הקודש מבית לפרכת אל פני הכפרת', אבל אם נכנס דרך הגג או פתח שבצד, פטור (מאירי, ע"פ מנחות כז, ב), וכן הכהן המזה מדם פרה אדומה, היה מזה כנגד ההיכל בצד מזרח [וכמו שכתוב (במדבר יט, ד) 'הזה אל נוכח פני אהל מועד', שיהא עומד ממזרח לירושלים ומכוון כנגד ההיכל (רש"י שם)] (רבינו אליקים).

מר כי אתריה ומר כי אתריה - במקומו של רבי מאיר כשהיו רוצים להגיד מנין המורכב מכללות ופרטות, היו אומרים קודם את מנין הכלל ואחרי את מנין הפרט, כגון עשרים, ועשרים ואחת, עשרים ושתים, ובמקומו של רבי יהודה היו אומרים את המנין באופן הפוך, שמזכירים קודם את הפרט ואחרי את הכלל, כגון עשרים, אחת ועשרים, שתים ועשרים, וכאן מנין ההזאה שלמעלה נחשב כמו הכלל שחודר על עצמו [אף שבמנין הוא מספר מועט], ומנין ההזאות שלמטה נחשב כמו פרט (רש"י, ע"פ מנחה משיב נפש). ויש שפירש להיפך, שבמקומו של רבי מאיר, היו מזכירים קודם את המנין המועט ואחרי את המנין המרובה, וכגון אחת ועשרים, שתים ועשרים, וכמו כן כאן בהזאות, מונה קודם את האחת שלמטה שהיא המנין המועט, ואחרי את מנין ההזאה שלמעלה שהוא המרובה, ובמקומו של רבי יהודה להיפך, היו מזכירים קודם את המנין המרובה ואחרי את המנין המועט, וכגון עשרים ואחת, עשרים ושתים (ריט"ב א). והלשון המתוקנת בלשון הקודש היא קודם את הפרט ואחר כך את הכלל, ובלשון לע"ז אומרים קודם את הכלל ואחרי את הפרט, ובמקומו של רבי מאיר [לדעת רש"י המובא לעיל] נהגו למנות כמו בלשון לע"ז (רבינו אליקים, וראה תוס' ישנים שמצאנו במקרא כשני האופנים). וכוונת הגמ' להורות לנו, שנחלקו רק בתיקון הלשון כל אחד לפי מנהג מקומו, שלא תבוא לומר שחלקו איזו היא ההזאה העיקרית שממנה יש להתחיל או לסיים (שיח יצחק).

יזה, לימר על הזאה ראשונה שצריכה מנין עם כל אחת ואחת - שצריך למנותה ההזאה ראשונה עם מנין כל אחת משבע ההזאות שלמטה, שבתורת כהנים (פרשה ב, ג, טו) דרשו ממה שכתוב אצל הפר בהזאות שלמטה 'יזה שבע פעמים', ולא 'שבע טיפים', שצריך מנין על כל הזאה והזאה, ש'פעמים' הוא לשון מנין, ומהפר למדנו על השעיר (ע"פ תוס' ישנים ושיח יצחק). ויש שהוסיף, שאנו לומדים ממה שאמרה תורה 'פעמים', שאין כל אחת מן ההזאות ענין בפני עצמו שצויה תורה לעשות אותו שבע פעמים, ואם יעשה אותם כולם על ידי שבעה כהנים כאחת ג"כ יצא [וכמו בזריקת הדם, שכל זריקה היא ענין בפני עצמו], שאם כן היתה התורה אומרת 'שבע טיפין', אלא שדין ההזאה הוא ענין אחד, שיזה 'שבע הזאות' כסידורן